

Fethi GÜZEL

**MEDENİ USUL HUKUKUNDA
SES ve GÖRÜNTÜNÜN NAKLEDİLMESİ
YOLUYLA DURUŞMA İCRASI
(E-DURUŞMA)**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024**

Ağustos 2024

ISBN: 978-975-368-948-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

TEŐEKKÜR

Bu alıŐma sırasında; değerli vaktini esirgemeden sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayan, danıŐtıęım tım sorunları güler yüzüyle çözen, gelecekteki meslek hayatım için örnek aldığım, tez çalıŐması sürecinde yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve yönlendiren tez danıŐmanım Dr. Öęretim yesi İsmet MAZLUM' a, eŐim Esra GÜZEL ve kardeŐim znur GÜZEL'e de teŐekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM I

E-DURUŞMA YÖNTEMİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

1.1 GENEL OLARAK YARGILAMA VE DURUŞMA	3
1.1.1 Yargılama.....	3
1.1.2 Duruşma	6
1.2 TEKNOLOJİK GELİŞMELER KARŞISINDA HUKUKTA DİJİTALLEŞME ZORUNLULUĞU	9
1.2.1 Yargı ve Dijitalleşme	10
1.2.2 Yapay Zekâ	11
1.2.3 Yapay Zekânın Hukuki Sorumluluğu	13
1.2.4 Sanal gerçeklik ve Karma Gerçeklik.....	15
1.3 E-DURUŞMA VE BU YÖNTEMİN GELİŞİMİ	17
1.3.1 E-Duruşma Terimi	19
1.3.2 E-Duruşma Yönteminin Gelişimi	21
1.3.2.1 E-Duruşma Yönteminin Dünyadaki Gelişimi	22
1.3.2.2 E-Duruşma Yönteminin Ülkemizdeki Hukuk Yargılamasındaki Gelişimi	25
1.3.2.2.1 Hukuk Yargılamasında E-Duruşma İle İlgili Yasal Düzenlemeler	29
1.3.2.2.1.1 Hukuk Muhakemeleri Kanununda E-Duruşmaya İlişkin Hükümler	30

1.3.2.2.1.2 Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik Hükümleri	34
1.3.2.2.2 Türkiye’de E-Duruşmayı Mümkün Kılan Gelişmeler.....	34
1.3.2.2.2.1 E-Devlet	34
1.3.2.2.2.2 E-Adalet ve Elektronik Adli İletişim	36
1.3.2.2.2.3 Dijital İmza ve Elektronik Belge.....	37
1.3.3 E-Duruşma Yönteminin Yargılamaya Olan Katkıları.....	38
1.3.3.1 Gerçeğin Açığa Çıkarılmasına Aracılık Etme	38
1.3.3.2 Yargıya Olan Güvenin Arttırılmasına Aracılık Etme.....	43
1.3.3.3 Yargılama Makamlarının Deliller Üzerinde Kişisel İzlenim Elde Etmesine Olanak Sağlama.....	45
1.3.4 Medeni Yargıya Hâkim Olan Usul İlkeleri İle İlişkisi.....	47
1.3.4.1 Doğrudanlık İlkesi İle İlişkisi.....	48
1.3.4.2 Hukuki Dinlenilme Hakkı İle İlişkisi	51
1.3.4.3 Aleniyet İlkesi İle İlişkisi	55
1.3.4.4 Sözlülük İlkesi İle İlişkisi.....	59
1.3.4.5 Tasarruf İlkesi İle İlişkisi.....	60
1.3.4.6 Usul Ekonomisi İlkesi İle İlişkisi	61
1.3.4.7 Yargılamanın Hâkim Tarafından Sevk ve İdaresi İle İlişkisi.....	63
1.4 DİĞER YARGI YOLLARINDA VE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARINDA E-DURUŞMA YÖNTEMİ.....	64
1.4.1 İdari Yargıda	65
1.4.2 Ceza Yargısında	67
1.4.3 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarında	71
1.4.3.1 Tüketici Hakem Heyetinde.....	71

1.4.3.2 Arabuluculuk Faaliyeti	73
1.4.3.3 Tahkim Usulünde	75

BÖLÜM II

HUKUK YARGILAMASINDA E-DURUŞMANIN PROSEDÜRÜ

2.1 E-DURUŞMA ŞARTLARI.....	81
2.1.1 Şekli Şartlar.....	82
2.1.1.1 Tarafların Başvurması Durumunda E-Duruşmanın İcrası.....	82
2.1.1.1.1 Tarafların Rızası ve İsteği.....	82
2.1.1.1.2 Gerekçe ve Başvuru Süresi	84
2.1.1.2 Kendiliğinden E-Duruşmanın İcrası Kararının Verilmesi.....	86
2.1.2 Maddi Şartlar.....	88
2.1.2.1 E-Duruşmanın Yapılacağı Yerin Uygunluğu ve E- Duruşmaya Katılım.....	88
2.1.2.2 E-Duruşmaya Katılınacak Olan Yerin Teknik Yeterliliği	91
2.2 E-DURUŞMAYA KATILIM.....	93
2.2.1 E-Duruşmaya Katılabilecek Kişiler	93
2.2.1.1 Taraf ve Vekilleri	94
2.2.1.2 Tanıklar	97
2.2.1.3 Bilirkişi ve Uzmanlar	98
2.2.1.4 Fer'i Müdahil.....	101
2.2.1.5 İlgililer	102
2.2.2 E-Duruşmaya Katılacak Olanların Yükümlülükleri.....	104

2.3 E-DURUŞMANIN İCRASI İLE GERÇEKLEŞEN DURUŞMANIN KAYDI VE SAKLANMASI.....	106
2.3.1 Kayıt Yasağı İle İlgili Yasal Dayanaklar ve İstisnaları.....	107
2.3.2 Kayıt Yasağının İhlali Durumunda Uygulanacak Yaptırımlar	110
2.4 E-DURUŞMANIN İCRASI.....	111
2.4.1 İlk Derece Yargılamasında E-duruşma	116
2.4.1.1 Çekişmeli Yargılamada E-duruşma.....	118
2.4.1.1.1 Delillerin Toplanması	118
2.4.1.1.1.1 Tanık	120
2.4.1.1.1.2 Belge ve Senet.....	121
2.4.1.1.1.3 Yemin.....	123
2.4.1.1.1.4 Keşif.....	123
2.4.1.1.1.5 İsticvap	126
2.4.1.1.2 Taraf ve Vekillerinin Dinlenilmesi	128
2.4.1.1.3 Tanık ve Bilirkişinin Dinlenilmesi	130
2.4.1.2 Çekişmesiz Yargıda E-Duruşma	133
2.4.1.2.1 İlgililerin Dinlenilmesi.....	134
2.4.1.2.2 Tanık ve Bilirkişi Dinlenilmesi	137
2.4.2 E-Duruşma Hükümlerinin Üst Derece Yargılamasındaki Yeri.....	139
2.4.2.1 İstinaf Duruşması Bakımından	140
2.4.2.2 Temyiz Murafaası Bakımından	143
SONUÇ	147
KAYNAKÇA	151

KISALTMALAR

AAA	: Amerikan Tahkim Birliđi
AD	: Adalet Dergisi
age	: Adı geen eser
AY	: Anayasa
BİOS	: Basic Input Output System
Bkz.	: Bakınız
CD	: Compact Disc
CEPEJ	: European Commission For the Efficiency of Justice
CIETAC	: China International Economic and Trade Arbitration Commission
CPU	: Central Process Unit
DSL	: Digital Subscriber Line
HMCTS	: His Majesty's Courts and Tribunals
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IBM	: International Business Machines
IC	: İntegrated Circuit
IP	: İnternet Protokol
ISDN	: İntegrated Services Digital Network
ISTAC	: İstanbül Tahkim Merkezi
ITU	: The International Telecommunication Union
IYS	: İleti Yönetim Sistemi

K.	: Karar
KEP	: Kayıtlı Elektronik Posta
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
m.	: Madde
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: Türk Medeni Kanunu
RAM	: Random Access Memory
ROM	: Read Only Memory
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü

GİRİŞ

Yaşadığımız çağın özelliklerine bakıldığında teknolojinin insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline geldiği görülmektedir. Yaşanan teknolojik gelişmeler insanın konfor alanını genişleterek zaman ve emek bakımından büyük avantajlar sağlamıştır. Bundan elli yıl önce insanın hayal edemeyeceği şeyler günümüz koşullarında mümkün hale gelmiş ve yaşanan yeni teknolojik devrimler artık kimseyi şaşırtmaz olmuştur. Toplum hayatına giren her şeyde olduğu gibi teknolojik gelişmelerinde avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Teknolojinin sunduğu avantajlar göz önüne alındığı zaman, teknolojik kullanımdan vazgeçilememektedir. Dezavantajlar bakımından uygulamada çözümler üretilmeye çalışılmaktadır.

Yaşanan teknolojik gelişmelerin yargı alanında kullanılmaya başlaması özellikle Covid-19 Salgın'ı sonrası büyük gelişme göstermiştir. Covid-19 Salgın'ı ile birlikte tüm dünyada kapanmalar yaşanmış ve bu durum adliyeler bakımından da kendini göstermiştir. Fiziki oturumlar yerine ses ve görüntünün aynı anda nakli yoluyla iletişim sağlanmıştır. Bu durumun pratikte yararlı olduğu görülerek salgın sonrasında da bu yöntemlerin kullanımına devam edilmiştir. Teknolojinin yargı alanında kullanılmaya başlanması tüm dünyada benzer yollar izlemiştir. Ülkelelerin teknolojik altyapısının yeterliliğine göre farklı zamanlarda ortaya çıkmakla birlikte bu süreç, elektronik devlet, ulusal yargı ağı, elektronik imza, elektronik belge gibi yöntemlerin uygulanmaya başlamasıyla devam etmiştir. Devletlerin bu konularda teşvikleri farklı olmakla birlikte Covid-19 Salgın'ı sonrası tüm devletlerin bu alanlarda yoğun stratejik planlar hazırladıkları görülmektedir.

Hukuk yargılamasında e-Duruşma olarak adlandırılan ses ve görüntünün aynı anda nakli yoluyla duruşmaların icrası ceza yargılaması

bakımdan süregelmekte olan bir uygulamaydı. E-Duruşma yönteminin hukuk yargılamasında gerçek anlamda kullanılmaya başlaması Covid-19 Salgın'ı dönemine denk gelmiştir. Bunun nedenlerinden biri pratik ihtiyaçların doğurduğu zorunluluklar olsa da, nihai tüketiciye ulaşan teknolojinin yeterli düzeyde gelişmiş olması da etkilidir.

E-Duruşma yeni bir uygulama alanı olup 2023 yılı itibariyle sanal gerçeklik, karma gerçeklik alanlarında yaşanan büyük gelişmelerin bu alanı etkileyeceği muhakkaktır. Bizde çalışmamıza bu gelişmelerin yaşatabileceği gelişmeleri ekledik. Çalışmamız iki bölümden oluşmuştur. İlk olarak gelişen teknoloji karşısında hukukta dijitalleşme zorunluluğundan, E-Duruşmanın altyapısını oluşturan ve e-Duruşmayı mümkün kılan gelişmelerden, e-Duruşma yönteminin yargılamaya olan katkılarından, medeni yargıya hâkim olan usul ilkeleriyle olun ilişkisinden ve e-Duruşmanın diğer yargılama usullerinde ki görünümünden söz edilecektir. İkinci bölümde mevcut durumda e-Duruşmanın icrasının şartları ve icrasından söz edilip, e-Duruşmanın olumlu ve olumsuz yönlerine değinilmeye çalışılarak, olması gerekenler üzerinde durulacaktır.